

کیفیت در سیستم های دانشگاهی : فرایند ارزیابی و ارتقاء مستمر آن

عباس بازرگان

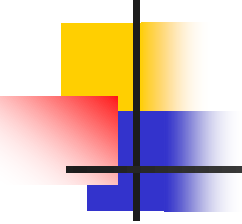
استاد پیشکسوت سنجش و تحقیقات آموزشی

دانشگاه تهران

کارگاه توسعه حرفه ای مدیران و اعضای هیات علمی

بخش نخست

1404-4-23

رئوس مطالب:

I. تعریف کیفیت و ارزیابی آن: ضرورت درک مشترک نسبت به موضوع

II. روش های ارزیابی کیفیت: ارزیابی درونی و برونی

III. چالش های ارزیابی و ارتقاء کیفیت

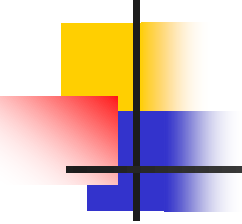
IV. تجربه ارزیابی درونی در ایران و سایر کشور

V. نقش برنامه راهبردی در ارتقای کیفیت فعالیت های دانشگاهی

تعبیر های مختلف در باره مفهوم کیفیت

- Excellence _____ تعالی
- Consistency or _____ ثبات یا
perfection کمال
- Fitness for purpose _____ متناسب با هدف
- Value for money ارزش در برابر هزینه
- Transformation _____ تحول
- ...

(Harvey, 2004-24)

تعریف کیفیت و ارزیابی آن

کیفیت از دید گاه های مختلف:

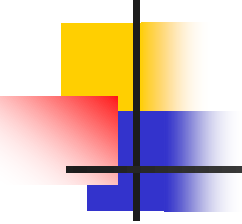
- مصرف کنند (Critical **stakeholders'** satisfaction)

- کارفرما

- هیات علمی

- معرفت شناسان

- ... نهادهای تخصصی آموزش عالی

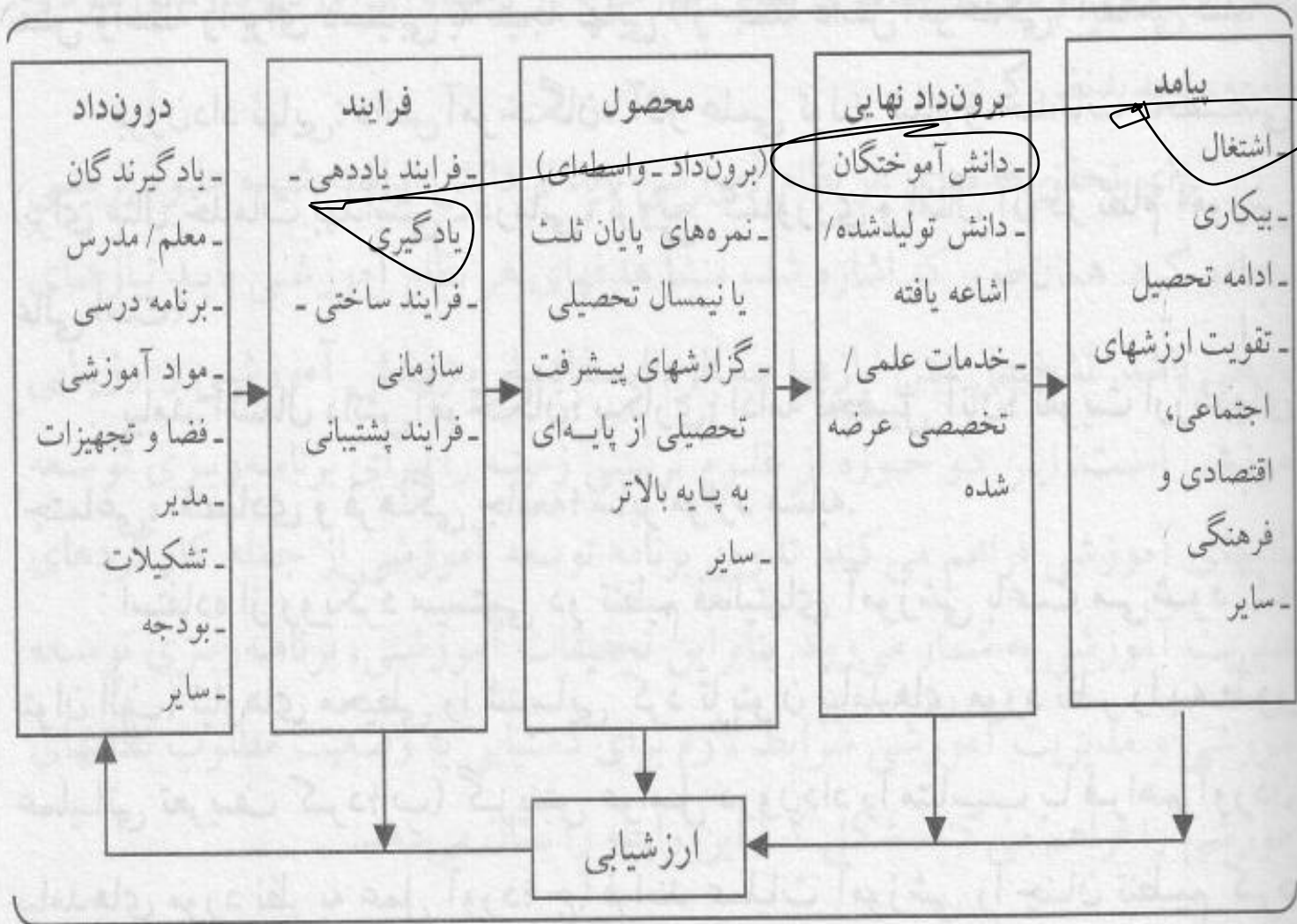

تعریف کیفیت در نظام دانشگاهی

■ **کیفیت نظام دانشگاهی را می توان برحسب عناصر و «عوامل تشکیل دهنده سیستم» ارزیابی کرد:**

1. **دروندها** (دانشجو، هیات علمی، برنامه های درسی، ...)
2. **فرایندها** (یاددهی-یادگیری/ پژوهشی/ ...)
3. **محصول** (عملکرد نیمسال تحصیلی دانشجو/ هیات علمی/ ...)
4. **بروندها** (دانش آموختگان/ آثار علمی/ ...)
5. **پیامدها** (اشتغال دانش آموختگان/ ادامه تحصیل آنان/ تاثیر بر جامعه/ ...)

ارزیابی جزئی ضروری از نظام دانشگاهی است:

شکل ۱-۱ نمودار عناصر نظام آموزشی بر اساس الگوی عناصر سازمانی

(منبع: کافمن و هرکفیت/ ترجمه شایخ و گاهن/ انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۴)
وارثاء مستمر آن - دکتر بازرگان

تعریف سازمان های بین المللی درباره کیفیت درآموزش عالی

تعریف کیفیت توسط INQAAHE :

■ تعریف الف (تطابق) وضعیت موجود نظام دانشگاهی
با استاندارد(ها)

■ تعریف ب (تطابق) وضعیت موجود نظام دانشگاهی
با هدفها/ انتظارات

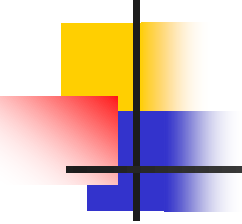
استاندارد سازی در آموزش عالی توسط برخی نهادهای بین المللی و منطقه ای (1)

- **ENQA=European Quality Assurance Agency**
{European **Standards** and Guidelines in H. Ed.(ESG)}

- **INQAAHE=**

International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education

شبکه بین المللی نهادهای (ملی) ارزیابی و تضمین
کیفیت در آموزش عالی (بارسلون-اسپانیا)

استاندارد سازی در آموزش عالی توسط برخی نهادهای بین المللی و منطقه ای (2)

- APQN =Asia Pacific Quality Network
شبکه کیفیت آموزش عالی در آسیا و اقیانوسیه (چین)
- CHEA=Council for Higher Education
Accreditation
شورای اعتبار سنجی آموزش عالی (امریکا)

Nasser H. Paydar (born October 31, 1956= 1335) is an American academic administrator who serves as the **President of the Council for Higher Education Accreditation (CHEA)**, a role he began in August 2025. He previously served as the Assistant Secretary for Postsecondary Education at the U.S. Department of Education from 2022 to 2025. Prior to that role, he was the chancellor of Indiana University–Purdue University Indianapolis (IUPUI) from 2015 to 2022.

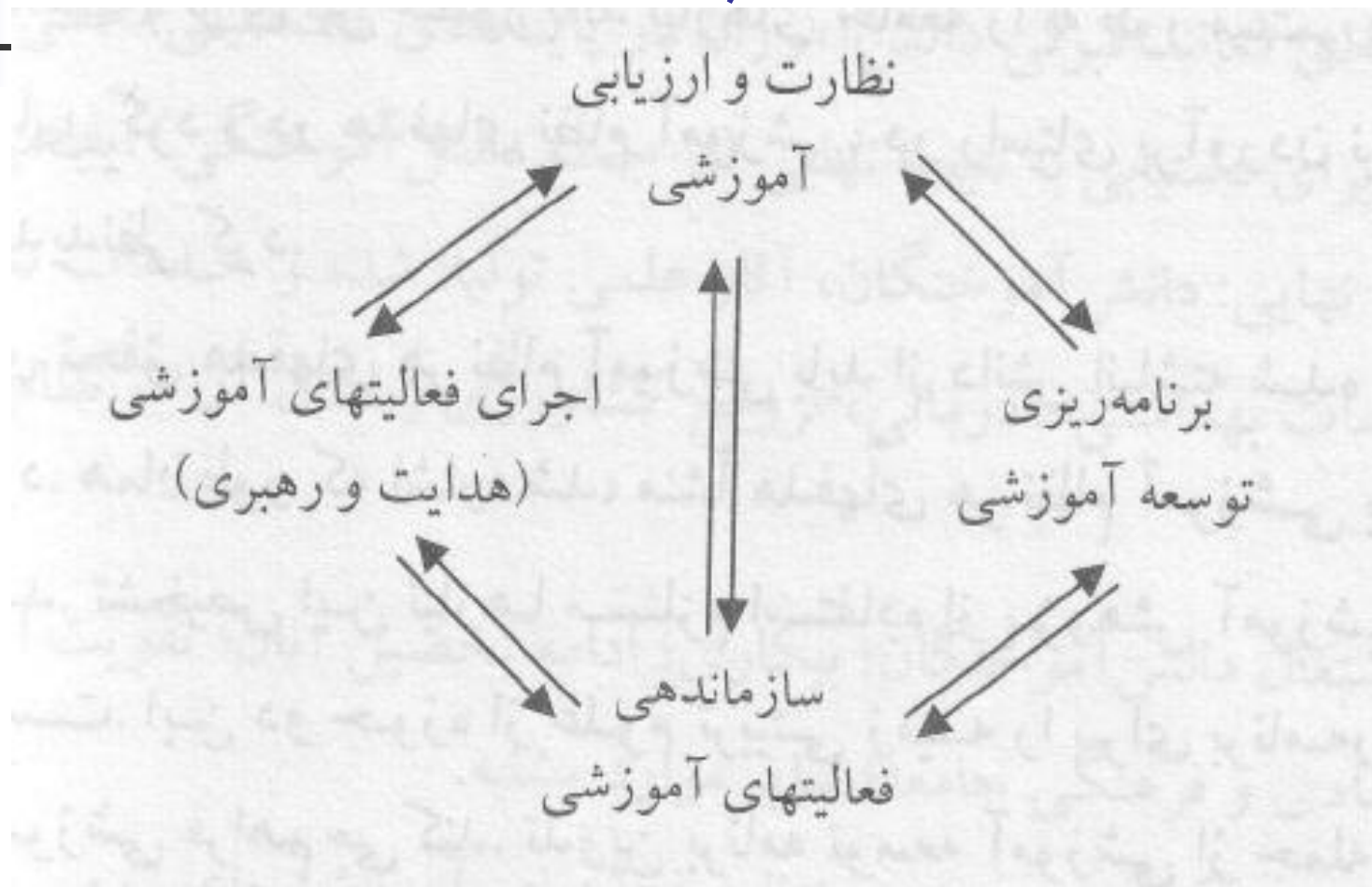
برای ارزیابی کیفیت نظام دانشگاهی، براساس تعریف دوم (ب):

1. با ید هدفهای «نظام» دانشگاهی
بطور انداز-پذیر مشخص باشد.

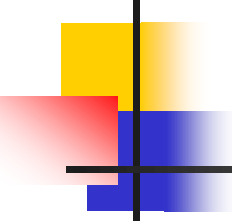
2. عامل (های) مورد ارزیابی (برای سنجش میزان تحقق هدفها)
براساس هدفهای مورد نظر انتخاب شود.

نقش نظارت و ارزیابی در نظام مدیریت دانشگاهی

نظارت و ارزیابی باید بر سایر کارکردهای مدیریت آموزش عالی اشراف داشته باشد

کیفیت (منبع: نظام دانشگاهی، 1395)
وارتقاء مستمر آن - دکتر بازرگان

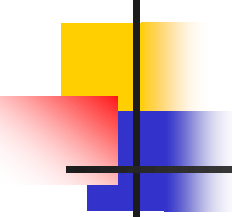
راهبرد های مورد نظر برای فراهم آوردن سازوکار ارزیابی و ارتقاء کیفیت در سطح دانشگاه (1)

1. **شفاف سازی رسالت، مامویت و هدفهای** هر گروه
آموزشی به منظور ارزیابی و بهبود مستمر کیفیت؛

2. **ظرفیت سازی برای ارزیابی و بهبود کیفیت** از طریق
تقویت نهاد نظارت و ارزیابی دانشگاه

3. **اشاعه فرهنگ کیفیت و ارزیابی** دانشگاهی از طریق
نشست ها ، انتشارات ، ... و رعایت شفافیت و
پاسخگویی؛

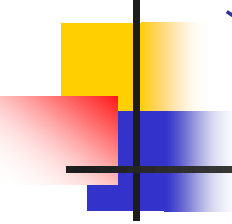
./...

راهبرد های مورد نظر برای فراهم آوردن سازوکار ارزیابی و ارتقاء کیفیت در سطح دانشگاه (2)

4. شناسائی و اشاعه **ضوابط نظارت (پایش) و ارزیابی**
برای بهبود مستمر کیفیت گروههای آموزشی و برنامه
های درسی؛

5. تقویت **آشنائی دانشگاهیان با فرایند ارزیابی و**
فناوریهای نوین در فرایند های یاددهی-یادگیری به منظور
بهبود کیفیت فعالیت های دانشگاه در آستانه حرکت به
سوی «جامعه 5» و انقلاب صنعتی پنجم.

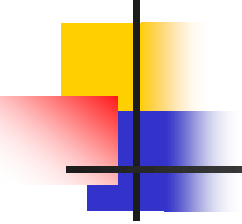

راهبرد های مورد نظر برای فراهم آوردن سازوکار ارزیابی و ارتقاء کیفیت در سطح دانشگاه (3)

6. برگزاری کارگاههای آموزشی برای هیات رئیسه
دانشگاهها به منظور آشنائی آنان با نظارت و ارزیابی؛

7. طراحی و اجرای دوره های تربیت ارزیابان آموزشی
به منظور توسعه قابلیت نظارت و ارزیابی دانشگاهی ؛

8- ایجاد شبکه ارزیابان آموزشی در سطح دانشگاه.

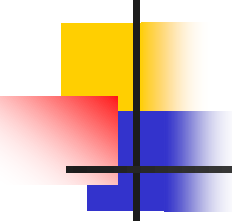

تعریف ارزیابی در آموزش دانشگاهی

❖ ارزیابی:

فرایند تعیین، تهیه و فراهم آوردن داده ها و اطلاعات

جهت قضاوت و تصمیم گیری در باره عوامل
نظام دانشگاهی و اقدام برای بهبودی آنها.

انواع ارزیابی

■ الف) از نظر زمان انجام:

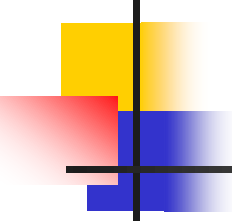
- ارزیابی تکوینی (نظارت)

- ارزیابی پایانی

■ ب) از نظر هدف

- ارزیابی درونی (خود ارزیابی برای بهبودی)،

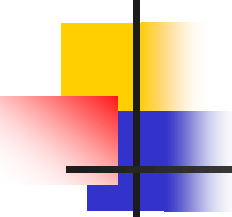
- ارزیابی برونی (برای تائید کیفیت و صلاحیت = اعتبار سنجی)

تعریف نظارت در آموزش دانشگاهی

نظارت (ارزیابی تکوینی):

- فرایند تعیین، تهیه و فراهم آوردن داده ها و اطلاعات در باره فرایندها در جریان امور:
- جهت قضاوت و تصمیم گیری در باره عوامل نظام دانشگاهی،
- به ویژه بهبودی کیفیت محیط یادگیری و عملکرد آنها ، قبل از اتمام عملیات.

برخی از الگوهای رایج در ارزیابی کیفیت دانشگاهی

1- ارزیابی دورنی (مشارکتی/ مدیریتی)
(برای بهبودی و اصلاح امور)،

2- ارزیابی برونی
(برای پاسخگوئی)

3- اعتبار سنجی

4- الگوی کیریک پاتریک

5- سنجش کیفیت تجربه مواجهه دانشجویان با زندگی دانشگاهی
(Assessing collage student experiences) (بازرگان و همکار،، 1396 ص 180)

6- سایر

انواع ارزیابی فعالیت های دانشگاهی برحسب هدف ارزیابی

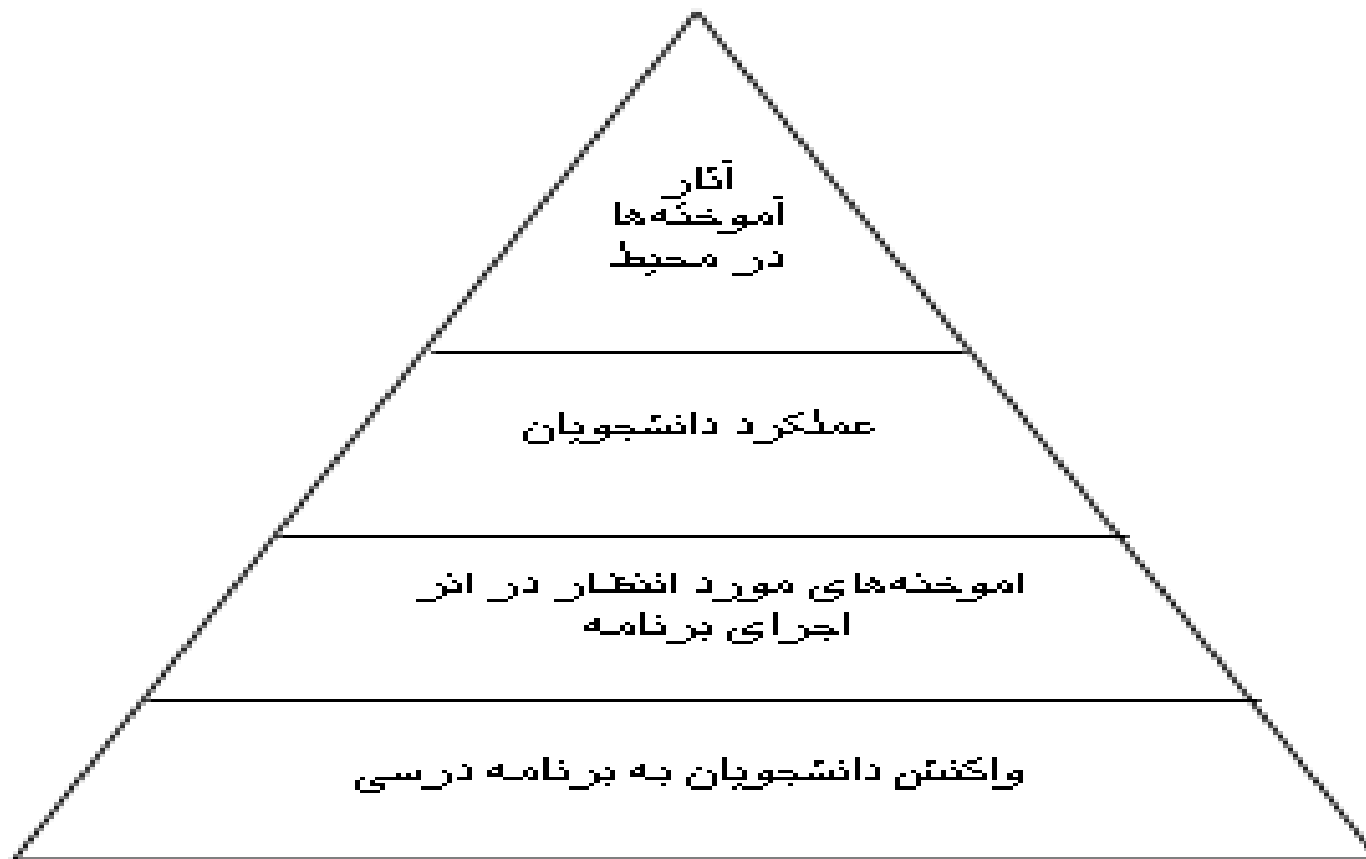
➤ ارزیابی درونی (برای بهبودی و اصلاح امور)،

و

➤ ارزیابی برونی (برای پاسخگوئی).

الگوی ارزیابی کریک پاتریک

(بازرگان و فراستخواه، 1396، ص 164)

کیفیت در سیستم های دانشگاهی: ارزیابی
وارثاء مستمر آن - دکتر بازرگان

مقایسه میان نظارت و ارزیابی در آموزش عالی بر حسب مؤلفه ها

مؤلفه	نظارت (ارزیابی تکوینی)	ارزیابی (پایانی)
هدف	هدایت اجرای برنامه ها؛ مشخص کردن میزان هماهنگی طرح و اجرا، تعیین اقدامات ضروری برای اصلاح برنامه ها و فعالیت های آموزش عالی	تعیین اثر بخشی/ تحلیل اثرات؛ تعدیل سیاست های دانشگاهی/ آموزش عالی
اقدام اصلی	زیر نظر داشتن فرایند اجرای امور در آموزش عالی به منظور تعیین اقدامات ضروری برای مداخله	مقایسه نتایج با هدف ها (برنامه/ نظام)
تمرکز	درونداد فرایندها (فعالیت ها....)، برونداد	برونداد در مقابل درونداد؛ فرایند در مقابل نتایج؛ نتایج در مقابل هزینه؛ اثرات؛ ارتباط برنامه ها با ارزش های مورد نظر
منابع داده ها	نظامهای اطلاعات مدیریت (داده های ثبتی)، گزارش فعالیت های اجرایی	داده ها و اطلاعات حاصل از نظارت، پیمایش های مورد ویژه
مجری	واحدها/ سازمانه های مجری/ نهادهای اجتماعی	ارزیابان به نمایندگی از طرف سازمان های مجری؛ نهادهای اجتماعی
.... (فراوانی)	مستمر	به طور ادواری

)

منبع: نظارت و ارزشیابی در آموزش عالی، بازگان و فراستخواه، 1396

وارتقاء مستمر آن - دکتر بازگان

آیا ارزیابی کیفیت آموزش عالی در ایران چالش یا مسئله است؟

چالش:

پدیده ای که **توانائی و عزم** ما را نسبت به انجام امری
خاص می آزماید.

مشکل:

حالتی از پیچیدگی یک پدیده است که نمایانگر **دشواری**
دست یافتن به تحقق هدفی در باره انجام عملی در باره آن
پدیده می باشد.

برخی چالشهای ارزیابی در نظام دانشگاهی

1. وجود نهاد ارزیابی کیفیت به عنوان بخشی از مدیریت دانشگاه؛

2. آشنائی روسا و مدیران دانشگاهی بامفاهیم و رویکردهای برنامه ریزی و ارزیابی دانشگاهی ، حساسیت آنان نسبت به نظارت و ارزیابی و بکاربردن نتایج ارزیابی برای بهبودی؛

3. استقرار سیستم نظارت و ارزیابی ، اولویت دادن به انجام مستمر ارزیابی و اقدام برای بهبودی بر اساس نتایج؛

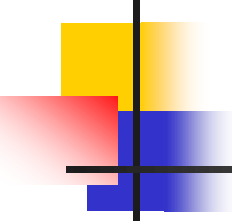
./...

برخی چالشهای ارزیابی در در نظام دانشگاهی (ادامه)

4. توجه به دانش و مهارتهای ارزیابی در انتصاب مدیران نظارت و ارزیابی؛

5. بیان آشکار سیاستهای توسعه راهبردی دانشگاه و برنامه های کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت دانشگاهی؛

6. ارتقاء دانش ، مهارت و نگرش اعضای هیات علمی نسبت به ضرورت انجام ارزیابی مستمر ، مشارکت دادن آنان در فرایند ارزیابی و تمهید سازو کار پاداش به آنان.

انتظار از نظام ارزیابی کیفیت در یک دانشگاه

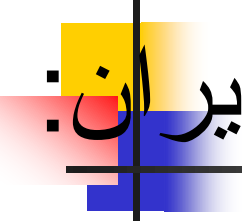
استقرار سازوکاری که بتواند:

- **کیفیت زیر نظامهای** دانشگاهی، از نظر عوامل تشکیل دهنده آنها، را بازنمائی کند؛
- **اطلاعات مورد نیاز** سیاستگذاری و تصمیم گیری برای **برنامه ریزی و مدیریت** نظام دانشگاهی را فراهم آورد؛
- **آئینه تمام نمای کیفیت** از نظر: **برنامه های درسی**، **هیات علمی**، **توانمندی دانش آموختگان** باشد.

اجزای فرهنگ کیفیت: 1- ساختار 2- معیار 3- اجرا 4- بهبودی

کیفیت در سیستم های دانشگاهی: ارزیابی و ارتقاء مستمر آن - دکتر بازرگان

تجربه ارزیابی کیفیت در نظام دانشگاهی ایران:

آموزش پزشکی به عنوان پیشقراول ارزیابی و
ارتقاء کیفیت دانشگاهی

1- ابتکار عمل وزارت بهداشت، درمان و آموزش
پزشکی در سال 1374 خورشیدی برای
اجرای طرح پایلوت **ارزیابی درونی** در
گروههای آموزش پزشکی

2- تدوین الگوی بومی ارزیابی آموزش دانشگاهی
در سال 1375

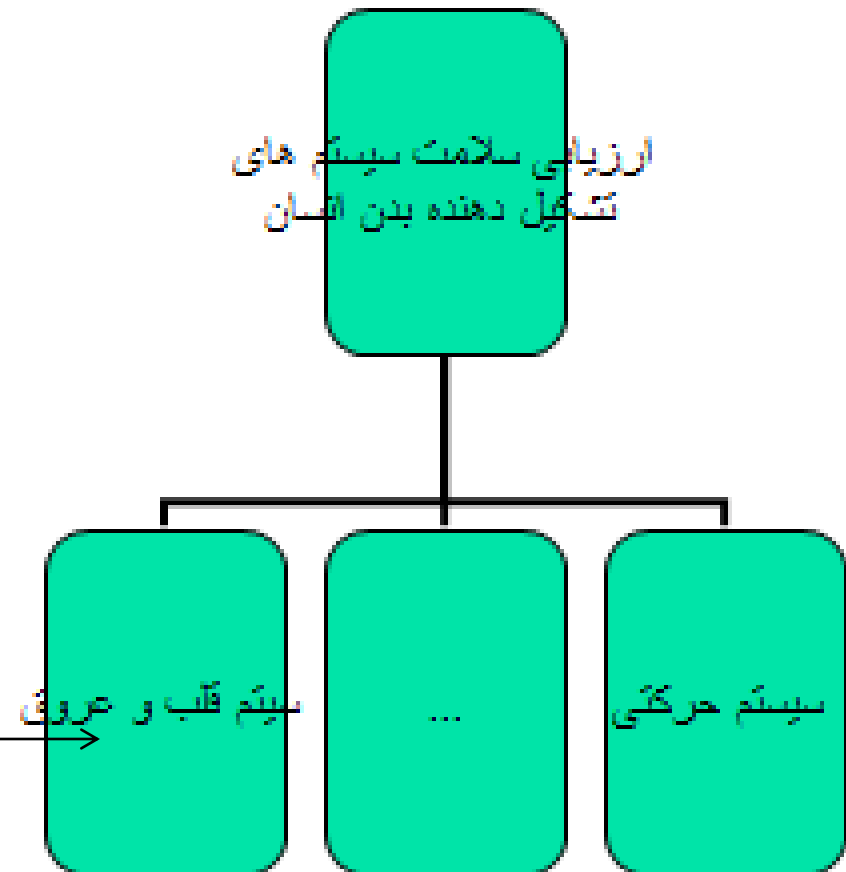
3- انتخاب **عوامل** ارزیابی، **ملاکها** و **نشانگرهای** ارزیابی

عوامل های مورد ارزیابی ، ملاکها و نشانگرهای ارزیابی :

مثالی از ارزیابی در آموزش پزشکی (۱)

■ چگونه سلامت یک فرد
مورد ارزیابی قرار می
گیرد؟

از سیستم های تشکیل دهنده بدن، ابتداء
مهمترین آنها برای ارزیابی کیفیت
مورد توجه قرار می گیرد

عوامل های مورد ارزیابی ، ملاکها و نشانگرهای ارزیابی :

مثالی از ارزیابی در پزشکی (۲)

- ارزیابی سیستم قلب و عروق و اطمینان از کیفیت عملکرد آن در اولویت قرار دارد. (عامل ارزیابی = قلب)
- ملاک ارزیابی :
 - ۱- نبض و ۲- فشار خون
- نشانگر های ارزیابی:
 - ۱-۱- تعداد ضربان در دقیقه
 - ۱-۲- فشار خون سیستولیک
 - ۲-۲- فشار خون دیاستولیک
- استانداردها:
 - ۱-۱- نبض بین ۶۰ تا ۱۰۰ بر حسب سن و سایر شرایط
 - ۱-۲- سیستولیک بین ۱۲۰ و ۱۴۰
 - ۲-۲- دیاستولیک کمتر از ۹۰

جمهوری اسلامی ایران

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

مراحل روند ارزیابی در مراکز آموزشی

در این مرحله، مشاوران وزارت بهداشت، آموزش عالی و وزارت علوم و دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی

- ✓ اعتبارات اعتبارات علمی و فنی مراکز آموزشی
- ✓ اعتبارات علمی مراکز آموزشی در گروه آموزشی مراکز
- ✓ اعتبارات اعتبارات علمی مراکز
- ✓ اعتبارات اعتبارات علمی مراکز - اعتبارات و ارزش

این مراکز و مراکز آموزشی موجود در این
مرکز و مراکز علمی و فنی مراکز آموزشی
مراکز مراکز و مراکز علمی و فنی مراکز آموزشی
مراکز مراکز و مراکز علمی و فنی مراکز آموزشی

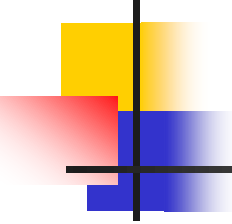

- ✓ اعتبارات اعتبارات علمی و فنی مراکز آموزشی
- ✓ اعتبارات علمی مراکز آموزشی در گروه آموزشی مراکز
- ✓ اعتبارات اعتبارات علمی مراکز - اعتبارات و ارزش

- ✓ اعتبارات اعتبارات علمی و فنی مراکز آموزشی
- ✓ اعتبارات علمی مراکز آموزشی در گروه آموزشی مراکز
- ✓ اعتبارات اعتبارات علمی مراکز - اعتبارات و ارزش

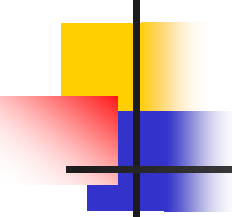
ساختار سازی برای ارزیابی کیفیت در آموزش عالی ایران (1)

الف) در سطح زیر نظام ها
ب) در سطح دانشگاه ها

الف) در سطح زیر نظام ها

1- آموزش پزشکی، شورای آموزش پزشکی
عمومی/چارچوب، استانداردها و فرایند مصوب فدراسیون
جهانی آموزش پزشکی (WFME)

استانداردهای ملی دوره دکتری عمومی پزشکی بر مبنای WFME

ساختار سازی برای ارزیابی کیفیت در آموزش عالی ایران (2)

2- آموزش مهندسی،

موسسه ارزشیابی آموزش مهندسی ایران

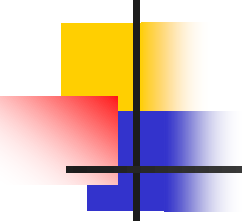
3- سایر رشته های آموزش عالی،

مرکز نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت

در آموزش عالی (ناتک- وزارت «عتف»)

ساختار سازی برای ارزیابی کیفیت
در آموزش عالی ایران (3)

(ب) در سطح دانشگاه ها:
مرکز ارزیابی کیفیت دانشگاه تهران
تاسیس: 1384-1385
رونق: 1388-1392
توقف فعالیت: 1400-1404
احیاء فعالیت: مهر 1404

ارزیابی درونی

پیش نیاز

بهبود کیفیت

فعالیت دانشگاهی

گام های اجرای ارزیابی درونی

مراحل رویکرد ارزیابی درونی. به طور کلی، در انجام ارزیابی درونی در واحد آموزش عالی مراحل زیر طی می شود (بازرگان و همکاران، ۱۳۷۹):

۱. آشنایی اعضای نظام مورد ارزیابی با هدف ارزیابی درونی و مراحل

آن از طریق اجرای یک کارگاه آموزشی؛

ترکیب کمیته :

-مدیرگروه

-«ریش-سفید» گروه

-جوانترین عضوگروه

۲. تشکیل کمیته ارزیابی درونی و تقسیم کار؛

۳. تدوین جدول زمان بندی برای اجرای ارزیابی درونی؛

۴. مشخص کردن هدفهای نظام (برنامه مورد ارزیابی)؛

گام های اجرای ارزیابی درونی (ادامه)

۵. توافق درباره عوامل مورد ارزیابی؛
۶. بیان ملاکهای مربوط به عوامل مورد ارزیابی؛
۷. تعریف نشانگرهای مورد نظر برای ارزیابی عوامل؛
۸. مشخص کردن داده‌های مورد نیاز برای محاسبه نشانگرها؛
۹. انتخاب یا تدوین ابزار اندازه‌گیری برای گردآوری داده‌ها؛
۱۰. گردآوری داده‌ها؛
۱۱. تحلیل داده‌ها و تدوین گزارش مقدماتی؛
۱۲. توزیع گزارش مقدماتی میان دست‌اندرکاران و کسب نظر آنان به منظور تهیه پیشنهادها و تدوین گزارش نهایی ارزیابی درونی.

نشان عامل برای ارزیابی درونی گروه آموزشی

1- هدف ها و مدیریت (ملاک 10 - نشانگر 34)

2- هیات علمی 4-9

3- دانشجویان 3-8

4- دوره های آموزشی و برنامه های درسی 4-10

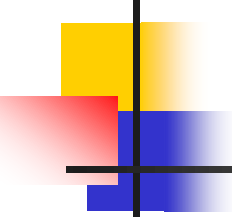
5- فرایند یاددهی- یادگیری 4-9

6- دانش آموختگان 3-6

(بازرگان و همکاران، 1386)

نمونه‌ای از جدول زمان‌بندی مراحل اجرایی طرح ارزیابی درونی در یک گروه آموزشی

ردیف	مراحل اجرایی طرح و فعالیت‌های مربوطه	زمان پیشنهادی	زمان تصویب شده	تاریخ شروع	تاریخ خاتمه
۱	آشنایی اعضای هیأت علمی واحد مورد ارزیابی با هدف، اصول و روش اجرای ارزیابی درونی و تصویب انجام ارزیابی درونی در شورای گروه آموزشی	۲ هفته			
۲	تشکیل کمیته ارزیابی درونی	۱ هفته			
۳	تهیه برنامه زمان‌بندی اجرای ارزیابی درونی	۱ هفته			
۴	تعیین عوامل، ملاک‌ها و نشانگرهای ارزیابی درونی	۴ هفته			
۵	تعیین الزامات برای قضاوت درباره کیفیت	۸ هفته			
۶	مشخص کردن داده‌های مورد نیاز برای ارزیابی درونی	۲ هفته			
۷	انتخاب پانل تدوین ابزار اندازه‌گیری برای گردآوری داده‌ها	۴ هفته			
۸	گردآوری داده‌ها	۱۲ هفته			
۹	تنظیم و تحلیل داده‌ها و قضاوت درباره کیفیت عوامل مورد ارزیابی	۴ هفته			
۱۰	بازنگری و تصریح هدف‌های گروه آموزشی	۴ هفته			
۱۱	تدوین گزارش مقدماتی و توزیع آن برای کسب نظر اعضای هیأت علمی گروه آموزشی درباره پیشنهادها	۴ هفته			
۱۲	تدوین گزارش نهایی	۲ هفته			

کار عملی در گروه های سه نفری

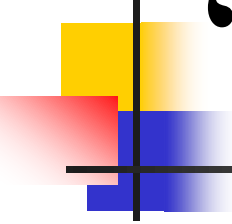
(1)

1- منظور از کیفیت فعالیت های دانشگاهی چیست و، در شرایط کشورهای در حال توسعه، چه نقشی می تواند داشته باشد؟

2- در تعریف ارزیابی کیفیت دانشگاهی کلید واژه ها کدامند و چگونه می توان استفاده از آنرا بهینه کرد؟

3- الگوی ارزیابی درونی چه ویژگی ها و کاربردی در نظام دانشگاهی دارد؟ ابتداء ویژگی ها را فهرست کنید و سپس بحث نمایید.

4- ارزیابی درونی مدیریتی و مشارکتی را با هم مقایسه کنید، تشابه و تفاوت آنها را ذکر نمایید.

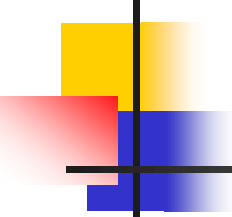

پس از انجام ارزیابی درونی،

باید

ارزیابی برونی انجام شود

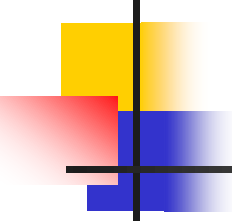
(تا به قول معروف «تنها به قاضی نرفته باشیم»!)

اصول اساسی سنجش و ارزیابی

The principles of assessment and evaluation?

1. **Validity**(traditional definitions of assessment validity describe it as the extent to which an assessment measures what it is intended to measure. ...)
2. **Reliability.** ...
3. **Fairness.** ...
4. **Standards.** ...
5. **Comparability.** ...
6. **Practicality and Manageability**

ضرورت برانگیختن و آشنا نمودن اعضای هیات علمی با
اهمیت ارزیابی کیفیت دانشگاهی و چگونگی انجام آن

آگاهی نسبت به نقش ارزیابی و **یادگیری** روشهای
انجام آن توسط اعضای هیات علمی، چه نقشی در
تقویت انگیزه و بدست آوردن مهارتهای لازم
برای انجام ارزیابی
فعالیت های دانشگاهی دارد؟
چگونه می توان به این امر پرداخت؟

نظریه یادگیری فردی و جمعی در تقویت

فرهنگ کیفیت و انجام ارزیابی

دانشگاهی

■ از طریق یادگیری فردی و جمعی می‌توان فرهنگ کیفیت در دانشگاه را تقویت کرد و انجام ارزیابی را تسهیل نمود.

■ یادگیری جمعی مستلزم توجه به عوامل زیر است:

1- اشتیاق افراد برای یادگیری مداوم؛

2- مهارت‌های فردی برای یادگیری؛

3- درک آرمان مشترک؛

4- مهارت مدیریت الگوهای ذهنی؛

5- مهارت گفت و گو؛

6- جامع‌نگری نسبت به امور دانشگاه (تفکر سیستمیک)

(بازرگان و همکار، 1396/به نقل از مشایخی، 1389)

ارزیابی بوروکراتیک و رتبه بندی واحدهای آموزش عالی (1)

سابقه رتبه بندی دانشگاهها در جهان به دهه 1960 میلادی برمی گردد.

در سال 1983 تحت عنوان «رتبه بندی بهترین دانشکده های امریکا» گزارشی منتشر شد.

گزارش مشابهی در باره دانشگاههای انگلستان در دهه 1990 میلادی انتشار یافت (هاروی ، 2008).

ارزیابی بوروکراتیک و رتبه بندی واحدهای آموزش عالی (2)

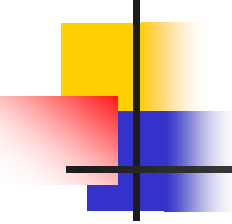
برخی کوششهای اخیر:

-کیواس (QS) با همکاری با پایگاه الزویر)

-سازمان انتشاراتی تایمز لندن 2004 میلادی

-رتبه -بندی انجام شده به وسیله دانشگاه جیوتونگ شانگهای (چین)
(SJTU, 2016) در سال 2003 میلادی آغاز شد.

ج) کوشش برای منظور داشتن متغیر «مسئولیت پذیری اجتماعی
دانشگاه» در مدل رتبه بندی

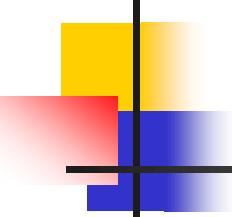

ایرادهای وارد بر رتبه بندی (1)

■ حداقل هفت ایراد بر رتبه بندی وارد است:

- 1- عمل رتبه بندی از طریق یک مدل رگرسیون خطی و متغیرهای کمتر مرتبط با کیفیت
- 2- گزینش متغیرهای مورد اندازه گیری کاملاً اختیاری
- 3- وزن دهی اختیاری به متغیرها و اهمیت دادن صوری (ونه علمی) به آنها
- 4- مورد تردید بودن اعتبار و قابلیت اعتماد (روائی و پایائی) داده های مورد استفاده
- 5- تغییر وزن متغیرها در مدل مورد استفاده از یک سال به سال دیگر

./...

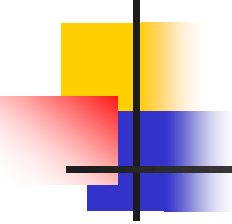

ایرادهای وارد بر رتبه بندی (2)

6- اعتبار آماری مدلهای رتبه بندی مورد تردید است. به این نکته در پژوهش های مختلف اشاره شده است (بازرگان و فراستخواه، 1396 به نقل از دیل و سو، 2005)؛

7- نتیجه رتبه بندی ها با توجه به برخی عوامل تشکیل دهنده مدل (مانند تعداد هیأت علمی برنده جایزه نوبل) ظاهری فریبنده دارد.

اعتبار علمی منظور داشتن این نوع متغیرها برای سنجش کیفیت دانشگاهها، نه تنها کمکی به ارتقای کیفیت نظامهای آموزش عالی نمی کند بلکه فقط ظاهری اغوا کننده دارد.
(منبع: بازرگان و فراستخواه، 1396، ص 220-221)

ایرادهای وارد بر رتبه بندی (3)

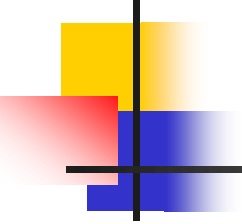
- دیوید بلنچ فلاور، محقق و اقتصاددان بریتانیایی این سیستم های رتبه بندی را کاملاً بی معنی خوانده است.
- او در این زمینه گفته: "رتبه بندی کیواس کاملاً اشتباه است و هیچ کس نباید اعتبار خود را در این زمینه بگذارد. **نتایج براساس یک روش کاملاً ناقص است که میزان تحقیقات دانشگاه ها در این رتبه بندی اهمیت زیادی ندارند.** کیواس یک شاخص ناقص است و نباید به نتایج آن اعتماد کرد.
- منبع:

<https://fa.wikipedia.org/wiki>

(www.newstatesman.com Retrieved 2020-07-04)

برنامه ریزی برای اقدامات ضروری توسط مرکز ارزیابی کیفیت دانشگاه

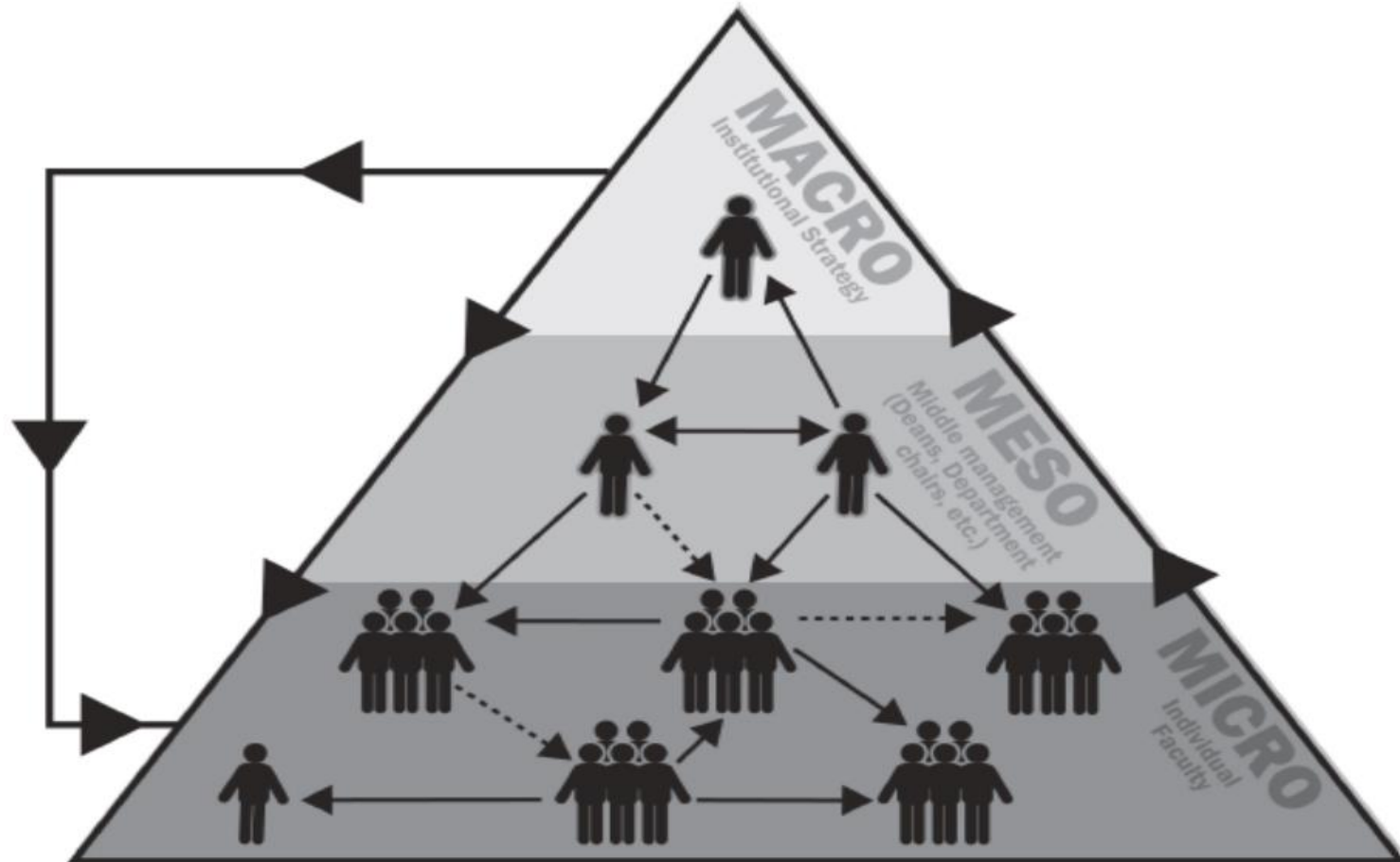
1. آشنایی اعضای هیئت علمی با ضرورت ارزیابی کیفیت و درك چگونگی اجرای آن؛
2. معرفی الگوی ارزیابی کیفیت مورد استفاده برای ارزیابی کیفیت و اطمینان از تأیید آن توسط اکثریت اعضای هیئت علمی؛
3. ایجاد دلبستگی در اعضای هیئت علمی به فرایند ارزیابی و بهبود کیفیت در سطح برنامه، گروه، دانشکده و دانشگاه؛
4. فراهم آوردن سازوکارهای تشویقی برای ایجاد اشتیاق در اعضای هیئت علمی به منظور ابتکار عمل و مشارکت در ارزیابی و بهبود کیفیت.

هفت اصل مدیریت کیفیت دانشگاهی:

- 1- تمرکز بر ارزیابی و بهبود کیفیت یادگیری دانشجو؛
- 2- رهبری و هدایت امور ارزیابی؛
- 3- ایجاد شبکه و اطمینان از مشارکت هیات علمی در ارزیابی و ارتقاء کیفیت؛
- 4- تاکید بر فرایند ارزیابی به منظور بهبودی و نه بازخواست؛
- 5- استفاده از نتایج ارزیابی برای برنامه ریزی جهت بهبودی؛
- 6- تصمیم گیری بر اساس نتایج ارزیابی برای اقدام؛
- 7 - مدیریت رابطه – محور برای اجرای اقدامات جهت بهبودی.

استفاده از شبکه های اجتماعی برای اشاعه فرهنگ کیفیت و مشارکت اعضای هیات علمی در فرایند ارزیابی و بهبود کیفیت

Macro Level: Sets the strategic direction

Meso Level: Interprets key issues and acts as conduit of information both upwards and down

Micro Level: Activities of communities of practice, individual faculty and students

Figure 1. Social Network Formation across Micro-, Meso-, and Macro-Levels in a Higher Education Institution.

پیگفتار (1)

■ بهبود کیفیت مستلزم نظارت و ارزیابی مستمر است و برای آن باید به تقویت ساختار و برنامه ریزی پرداخت.

■ هیات رئیسه دانشگاه باید خود به نظارت و ارزیابی اعتقاد داشته باشند تا **اعضای هیات علمی** نسبت به ارزیابی کیفیت گروه اهتمام ورزند و در اجرای ارزیابی درونی **مشارکت** نمایند.

■ اجرای مطلوب نظارت و ارزیابی مستلزم **اشاعه فرهنگ کیفیت** است.

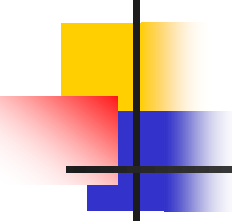
پیگفتار (2)

■ برای اشاعه فرهنگ کیفیت در دانشگاهها باید بر مولفه های زیر تاکید نمود:

1. دلبستگی اعضای هیات علمی به کیفیت
2. کل نگرى در فعالیتهای گروه
3. عملگرایی
4. گرایش به پاسخگوئی
5. باز نمائی و شفافیت امور گروه آموزشی
6. مشارکت اعضای گروه در برنامه ریزی برای بهبود کیفیت

■ بر اساس نتایج طرحهای نظارت و ارزیابی باید اقدام برای بهبود بعمل آورد.

کیفیت در سیستم های دانشگاهی: ارزیابی
وارثاء مستمر آن - دکتر بازرگان

کار عملی در گروه های سه نفری

(2)

1- عوامل و موانع بازدارنده دهگانه ارزیابی را مورد نظر قرار دهید و چگونگی کاهش و سرانجام رفع آنها را در دانشگاه تهران بحث کنید.

2- تصور کنید برای ارزیابی درونی گروه آموزشی که عضو آن هستید، شما(سه نفر) به عنوان اعضای کمیته ارزیابی درونی گروه آموزشی منصوب شده اید. برای ارزیابی درونی چه مراحل را انجام خواهید داد؟ آنها را فهرست کنید.

3- چه عواملی را مورد ارزیابی قرار خواهید داد؟

4- ملاک و نشانگری مورد ارزیابی کدامند؟

ارزشیابی آموزشی

(ویراست ۴: با تجدید نظر)

کتاب برگزیده دانشگاهی سال ۱۳۸۰

دکتر عباس بازرگان

نظارت و ارزشیابی در آموزش عالی

دکتر عباس بنیاد گیلان
دکتر منصور فرستادگان

غرائب و اجرای ارزیابی درونی

دکتر محمد علی آیدین

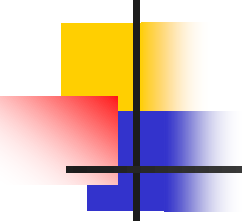
(از علاء الدین محمدی)

پیشگامان و بنیانگذاران اقتصاد اسلامی

تألیف: دکتر محمد علی آیدین

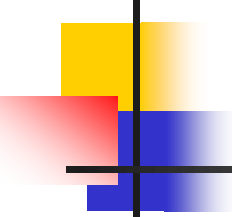
Giscom

نگاهی به تعریف کیفیت و ارزیابی آن

سخنانی از دکتر بازرگان
در شبکه تلویزیونی دانشگاه تهران

<https://research.ut.ac.ir/fa/news/49135/%D8%A7%D8%B1%D8%B2%DB%8C%D8%A7%D8%A8%DB%8C-%D8%A2%D9%85%D9%88%D8%B2%D8%B4-%D8%B9%D8%A7%D9%84%DB%8C-%D8%A2%DB%8C%DB%8C%D9%86%D9%87-%D8%A7%DB%8C-%D8%A8%D8%B1%D8%A7%DB%8C-%D8%AE%D9%88%D8%AF%D8%B4%D9%86%D8%A7%D8%B3%DB%8C>

منابع (1)

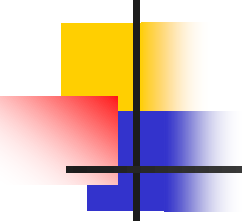
* بازرگان، ع؛ حجازی، ی؛ اسحاقی، ف. (1386) *فریند اجرای ارزیابی درونی... تهران: نشر دوران.*

* بازرگان، عباس (1404). *ارزشیابی آموزشی*. (چاپ بیست و دوم). تهران: انتشارات سمت.

* بازرگان، عباس؛ فراستخواه، مقصود (1396) *نظارت و ارزشیابی در آموزش عالی*. چاپ نخست. تهران: سمت.

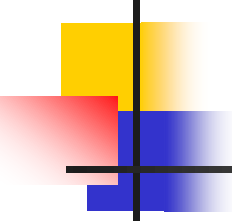
* بازرگان، ع؛ اسحاقی، ف؛ حجازی، ی. (1386). *فرایند اجرای ارزیابی درونی... تهران: نشر دوران.*

* گوتیه، کلرمون؛ تاردیف، موریس (2005). *پداگوژی: علم و هنر یاددهی-یادگیری... ترجمه فریده مشایخ*. چاپ دوم (1394). تهران: سمت.

منابع (2)

- Harvey, L., 2004/2024, Analytic Quality Glossary (Quality Research International). Available at <http://www.qualityresearchinternational.com/glossary/> (accessed 15 April 2024).
- EAQAHE(2009). ***Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area*** (3rd ed.).Helsinki: EAQAHE.
- Tremblay, K. Et al (2012). ***Assessing Higher Education Learning Outcomes***. Paris: O.E.C.D.
- Daniel, J.(2016). ***Advisory statement for Effective International Practice: Combating Corruption, and Enhancing Integrity: A contemporary Challenge for the quality and credibility of H.Ed.*** Paris: IIEP/UNESCO

پیام های (ماندنی) این نشست:

1. - منظور از کیفیت در آموزش دانشگاهی ؛
2. - ضرورت درک مشترک نسبت به ارزیابی کیفیت ؛
3. - روش های ارزیابی کیفیت: ارزیابی درونی و برونی ؛
4. - ارزیابی درونی برای ارتقاء کیفیت اولویت دارد؛
5. چالش های ارزیابی و ارتقاء کیفیت : ده مانع و عامل بازدارنده برای ارزیابی کیفیت وجود دارد؛
6. هر چند تجربه ارزیابی درونی در ایران به سه دهه می رسد، اما در مقایسه با سایر کشور چندان رضایت بخش نبوده است؛
7. مشارکت هر عضو هیات علمی نسبت به اجرای ارزیابی درونی باید نهادینه شود.